

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Վերջերս վանքի մէկ գետնայարկէն մէջտեղ բերուեցաւ մարմարեայ մեծ յիշատակարանի մը մնացորդ բեկորը, ձախակողմեան վարի անկիւնը, որուն վրայ կը կարդացուին շատ մը խոճաներու տնունները, այսպէս.

Ջուղայեցիք. — Խաչայ ...

[Խո]ճայ Աւետիք ...

Խոճ. Ջաջարէ ...

Վանեցիք. — Խոճայ Ղարիպօղան...

[Խո.] Ախիջան,

Խո. Նուրիջան,

Խո. Շիրաք ...

Խո. Էղասան,

Բաղէշցիք. — Խո. Թումաշ[ան] Կ. Կ

[Ամթեցիք]. — Խո. Թումաշան,

Յուրայեցիք. — Խո. ...

[Հալապցիք]. — [Խո.] [Պետ]րոս,

Խո. Մասխուա,

Խո. Ղանաթ ...

Երբ և ինչ առթիւ պատրաստուած է այս յուշարձանը.

Սարգիս Գրչի շնորհիւ կը տեղեկանանք թէ վերայիշեալ խոճաներէն խումբ մը երուսաղէմ եկած է 1611ին, Ս. Յակոբանց վանքը ծանր պարտքերու լուծէն ազատելու մօքով։ Ան կը գրէ Աւետարանի մը յիշատակարանին մէջ. «Եւ որդ՝ կացցէ առ անշինջ յիշատակ բարի

Վ Ե Ր Զ Ա Կ Ի Տ

Երեկոյթը վերջացաւ։ Ա՛խ, ցանկալի է որքան Վերջը բոլոր բաներուն, ուր դուն եղբայր մ'աւելի Կը զգաս մօտիկ գալիքին, ուր կը վերնայ ապագան Քեզմէ բաժնող պատուար մ'ալ, ու պերճօրէն կը փայլի

Աստղը յոյսիդ։ Այսպէս թող ապառնիւն անցեալին Անցնիւն, անցնիւն բարունակ թխեղծ սէրերն առխարհի. Հանդէս, խնոյք, ըզբօսանք՝ անլեռադարձ անհետին, Ըլլայ հանդարտ մեք հոգին՝ կիբեռէն ետք ամենի։

Թող մոխրաման ու ցնդին երազ ու սէր ու կարօս. Եւ օրերուն ինձ բերած տրտմութիւնները ամէն, Թող Գեորգոյն Սրբութեան եւ բարունակ ըլլամ մօտ, Կեանքին սակաւ բարիքներն ալ Ոչինչին թող դիմեն։

* *

Գուցէ տղերն այս բուին յոռեսեսի բարբառցանք, Ինչ ըսպասել բայց անկէ՝ որ օրերէն ընդունեց Փոխան սիրոյ, գորովի՝ միայն վիճ ու տառապանք։

Գ. ԶԱՐՏԱՐ

Վանեցի Խոջայ Աւետիսն յերուսաղէմ քաղաքի ի դուռն Ս. Յակոբին, որ ի յայտ ամի՝ ի թվին Ռ և Կ (1611) եկաւ Խոջայ Աւետիսն ի սուրբ քաղաքս Երուսաղէմ հանաքերձ բարեպաշտ և աստուածասէր բնկերօքն իւր Խոջայ Ղարիպօսն, Խոջայ Ախիշան, Խոջայ Թումաշան՝ վասն պարտուց և ազատութեան սուրբ արժանայ

աքսան այր խոհեմ և իմաստուն՝ պատաստեցան և աւագարեցին և մօին ի Սուրբ Երուսաղէմ (Ուղեգրութիւն, էջ 277)

Վերայիշեալ քսան թիւը հաստատուեց զը գտնել Ս. Յակոբեանց թիւ 322 ձեռագրին մէջ արձանագրուած պատմական յիշատակարանով, ուր կը կարգանք Ս.

Յակոբայ, և կրկին հաստատեցին զտէր Գրիգոր հէրպեան ի օպտսաւորութիւն և յառաջնորդութիւն սուրբ արքայոյն Յակոբայ, և անուանեցին զտէր Դաւիթ արքեպիսկոպոսն հայր, և զտէր Գրիգորն որդի՝ ի յամօթ չարին...» (Յիշատակարանք ԺԷ. Դարի, Ա. Հատոր, էջ 409),

Լեւոնցի Սիմէոն Դպրի համաձայն,

Երուսաղէմայ Հոգարարձու Տէր Գրիգոր կրօնաւորի, այսինքն Պարոնտէրի, խորհրդակիցներուն անունները այսպէս. «Ի վան քաղաքէ՝ Խոջայ Աւետիս, Խոջայ Ղարիպօսն, Խոջայ Ախիշան, Խոջայ Շիրաքն, Խոջայ Փօլասն, Խոջայ Դիւաքն, Խոջայ Միրզէն, ի Զուղայուն՝ Խոջայ Սափարն, Խոջայ Փանոսն, Խոջայ Ոսկանն,

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

ժ. — ՄԵՄԻ ԵՐԿՈՒՇԱԲԱԹԻՆ, Ի ԹՁԵՆԻՆ ԵՒ ՅԱԳԱՄ.

Երանկոյն Թէոփիլեա սասցեալ (ի) մեծի Բեքն, Ի Թգեմին եւ յԱգամ.
Յաղագս (յ)անիծից Թգեմոյն եւ Վասն Ապառիստութեան: (1)

Ջժառն ծաղկազարդ տեսնոյ աստուածաբանայնսպէս՝ ակն աշն մայմսկան. որ ոչ ննքէ, եւ է աննկատելի ի բազմաշնայ օրովրէիցն: Տեսեալ զժառն զայն ակնն աշն, որ նստի ի քրովրէս եւ հայի յանդուռոս, տեսեալ զժառն զայն յերկրի ակնն աշն մարմնական, զոր ոչ կարեն տեսանել յերկինս (յ)անմարմնական աշօք դասք բազմաշնայ անբովրէիցն: Տեսեալ զժառն զայն մարմնական աշօք անմարմին Աստուածն, յոր անմարմին քօարթունքն ոչ կարեն հայի հրակերպ աշօք յԱստուածութիւն նորա: Տեսեալ այսօր մարմնական աշօք զգառն զայն, որ զարդարեաց զերկմ զանազան ծառք ծաղկազարդութիւնս եւ զունապանոյն ոստք: Տեսեալ այսօր զժառն զայն մարմնական աշօք, որ խնդրէր ի դրախտին զմարդն օտաղլն, եւ գտեալ զնա՝ ի ծնուն պատուիրանս զսնցութեանն միակ ի պատմութեանէն եւ՝ աստուածային շնորհացն:

Ջլնայ պատմութեան մեզ՝ ասենք, զժառն տեսանելոյ, լուսք երեկ զժառնոյն, զոր հատանէին մանկութիւն, եւ տարածանէին առաջի առնն աշն, որ նստեալ ի վերայ յաւանակի իշոյ զայր յերուսաղէմ: Սորոյ զորդեալ քաղաքն ամենայն՝ ի մօից նրա՝ խօսէին զնմանէն սարնդիացի(կ)քն եւ առէին՝ Ովսանայ ի բարձունս. եւ այսմ այսպէս լինելոյ՝ հրացումն կալեալ զմեզ զսմենեմն, թէ զիւրդ ի մուտս առնն միոյ խնայհագունի աշնպէս դարդեացա քաղաքն մօծ եւ երեսելի, որ ոչ ամենեին կրեաց զայս յերեսոց առաջին թագաւորացն մտկոյցն ի նմա՝ ոչ ի Սաուլայ, ոչ ի Դաւիթայ, ոչ ի Սողոմոնէ, որք մտանկումն ի նմա՝ նստեալք լինէին ի վերայ ռսկնգոծ եւ արծաթաձոյք՝ կառաց:

Բն-գրք Ժ, էջ 4:8-4:11, Հմտութիւն, էջ 21Գ 3 - 21Ե 2:

Երանկոյն Թէոփիլեայ ... երկաշարթիւն ... Մեկնութիւն Յաղագս անիծից Թգեմն
այն ... ի ... Զակի՝ ասեն ժ ... ժառնոյն Ժ, զառնոյն ի ... Զակի՝ ոչ ի ... ի նմա ի
... արծաթայ ի

Ոջայ Աւետիքն: Հաւանութեամբ տանեն-
ցուն առաքելոյն ի ժողովս՝ Ոջայ Զաքա-
րէն, Ոջայ Աւետիքն, Ոջայ Առաքելն,
փոխանակ իւրեանոցն: Ի Բաղէշ քաղաքէ՝
Ոջայ Եփեսոյանն ի յԱմիթ քաղաքէ՝
Ոջայ Թուրքոյանն: Ի Յուսիս քաղաքէ՝
Ոջայ Բաղդասարն: Ի Յալապ քաղաքէ՝
Ոջայ Պետրոսն, Ոջայ Մաթթեոսն, Ո-
ջայ Ղաւնատիւն: Ի Սրայ Ոջայ Թուրքոյն
(Յաւաթ Զեռ. Ս. Իսկոբրեանց, Բ. Հատոր,
1967, էջ 185, որբադրուած ըստ ձեռագրի
գրին):

Կարծէ դիտել զք վերագրեալ Ոջայն
ներքն երկուքն Զաղայէն երեսուղէմ
եկամ ըլլալը զը հաստատութիւն նաեւ սպ
տոգերով. ԱՍԺ. օղորմի Ոջայ Փանոսիւն
եւ Ոջայ Ոսկանին, որ բերին Ա պատ-
ուական շուրջառ (նոյն, էջ 187ր):

Ուրեմն վերեւ յիշուած առեաններուն
համաձայն, նորագիւտ աշն մարմարեայ
յաւարձանը կանգնուած է շուրջ 1611ին:
Ա. Յակոբեանց վանքին պարտքերէ ազա-
տուած իրագործող պատուական բարե-
բարներու յիշատակին:

Ն. ԱՐԲ. ՇՈՎԱԿԱՆ